

Dr. Tövissi József 85 éves

2012. november 10-én a kolozsvári Babes-Bolyai Egyetem Földrajzi Kara amfiteátrumában ünnepi tudományos ülésen köszöntötték dr. Tövissi József geográfus professzort 85. születésnapja alkalmából. Az Erdélyben élő földrajztudósok és a rokontudományok művelői az ünnepi alkalomra megjelentették a *Collegium Geographicum* periodika különszámát, benne Tövissi József életművének méltatásával és a kortársak természet- és társadalomföldrajzi tanulmányaival.

Tövissi József 1927. június 13-án a Maros-Torda vármegyei (jelenleg Maros megye) Székelykaskád községben született. Az elemi iskolát a szülőfalujában, a polgárit (1944) és a kereskedelmi középiskolát (1948) Marosvásárhelyen, az egyetemet (1952) Kolozsváron végezte, kitűnő eredménnyel. Diplomája megszerzése után az alma mater, az egyetemi földrajzi intézet munkatársa lett, ahol különböző beosztásban dolgozott 1990-ig, nyugdíjazásáig. Tanári pályafutása során természetföldrajzi (elsősorban geomorfológiai) előadásokat és gyakorlati foglalkozásokat tartott, de egy-egy szemeszterben, amikor a tanszéki érdekek megkívánták, más stúdiumokat is elvállalt (pl. módszertan, légifénykép-interpretáció). Színvonalas oktató és a tanszéki laboratórium-fejlesztő tevékenysége mellett folyamatosan foglalkozott az erdélyi tájak (pl. a Hargita, az Olt-völgy, a Persányi-hegység) tudományos feltárással és az aktuális – a természet- és környezetvédelem, a terület- és településfejlesztést szolgáló – témakörökkel. Kutatási eredményeit 1958-tól napjainkig hatvanál több tudományos dolgozat, könyvrészlet és önálló könyv foglalja össze. A szakmai publikációin kívül – tudós elődeit és példaképeit követve – tudománynépszerűsítő cikkeket is írt, s ezekből válogatva Hajdú-Moharos József gondozásában egy gyűjteményes kötete jelent meg Budapesten (1997).

Tövissi professzor gazdag életművének elválaszthatatlan része a tudományos közéleti és tudományszervező tevékenysége is. Számptalan konferenciát, tudományos szimpóziumot szervezett, előadásokat tartott, nemcsak szülőhazájában, külföldön is. Az 1989-es forradalom és rendszerváltozás után jelentős szerepet vállalt az Erdélyi Kárpát Egyesület és kapcsolódó intézményeinek újjászervezésében is. 1990-ben, amikor – az 1891-ben alapított és a diktatúra évtizedei alatt szünetelő – Erdélyi Kárpát Egyesület ismét megkezdte működését, Tövissi Józsefet elnökké választották. Az elnöki szerepkört – korára való tekintettel – egy ciklusra vállalta (1990-1994), s azóta az Egyesület tiszteletbeli elnöke. Tövissi József a Cholnoky Jenő Földrajzi Társaság és a Magyar Földrajzi Társaság Erdélyi Osztályának is aktív tagja. Tudományos munkássága elismeréseként több szakmai kitüntetésben részesült és az MTA köztestületi tagjává választották.

1992-ben meghívást kapott a nyíregyházi Bessenyei György Tanárképző Főiskola Földrajz Tanszékre, ahol a tavaszi szemeszterben speciális kollégiumot tartott. Tövissi professzor nagy érdeklődéssel kísért előadásainak tömörített anyagát a tanszék megjelentette *Erdély természetföldrajza* címmel (1993). A főiskolai előadásain részletesen foglalkozott a tájhasználat idő- és térbeli változásaival, a kultúrtáj-fejlődéssel, az antropogén ökológiai változásokkal, a természeti és kulturális örökség védelmével is. A tanszéki kollektíva részére előadást tartott a kolozsvári egyetem történetéről, az erdélyi magyar tudományosság kiemelkedő egyéniségeiről, a romániai földrajztanár- és geográfusképzés helyzetéről. E témakörből tartott előadásai később a Földrajzi Közleményekben és a Magyar Földrajzi Múzeum időszaki kiadvány-sorozatában jelentek meg. A magyar honfoglalás 1100. és államalapítás 1000. évfordulója alkalmából a nyíregyházi Földrajz Tanszék 1995-2004 között nemzetközi konferencia-sorozatot rendezett, ahol Tövissi József is vállalt előadást, például az erdélyi ásvány- és gyógyvizekről. A Persányi-hegység geomorfológiai vizsgálatairól Budapesten, a Kárpát-medencei magyar professzorok

kétnapos találkozóján tartott előadást, melyet több magyarországi felsőoktatási intézetben is megismételt.

Dr. Tövissi József eddigi életműve, tanári, természetföldrajzi, tudománytörténeti kutató munkája és tudományos közéleti tevékenysége jelentős hozzájárulás az egyetemes magyar földrajztudomány fejlődéséhez. Nyolcvanötödik születésnapja alkalmából – kissé megkésve – e helyen is tisztelettel és szeretettel köszöntjük: jó egészséget, élet- és alkotóenergiát, boldog, hosszú életet kívánunk.

Frisnyák Sándor, Budapest/Isaszeg/Nyíregyháza

Beszámoló az
**Új eredmények a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott
 földtudományi kutatások köréből**
 című tudományos ülésről

Február 13.-án került sor az MTA Földtudományok Osztályának hagyományos évi tudományos ülésére az akadémia Széchenyi téri székházában. A Demény Attila, az MTA levelező tagja által megnyitott eseményen hét, a földtudományok és ezek határtudományai területének köréhez kapcsolódó kutatásba kaphattunk betekintést.

Sorrendben az első, *A méretarány szerepe az erózió vizsgálatában* című prezentáció – szerzői Jakab Gergely és Madarász Balázs – egy OTKA támogatásban részesített kutatási téma eredményeit tartalmazta. A szerzők a Tetves-patak vízgyűjtő területén talajeroziós kutatásokat végeztek, ahol a felhalmozódási térszíneken lerakodott üledékeket vizsgálták, majd a vonalas erózió hatását tanulmányozva a felszabdaltsági mutató országos térképét alkották meg. Mindezek alapján viszonylag triviálisnak is mondható következtetésre jutottak, mely szerint minél nagyobb a lépték, annál nagyobb anyagmennyiség mozdul meg, és annál kisebb a nettó erózió mértéke.

A második előadás a *Dunai parti szűrésű vízbázisok izotóp-geokémiai vizsgálata* (előadója Kármán Krisztina, társszerzők: Fórizs István és Deák József) elnevezésű kicsit a vegyészet irányába „lejtett”. A nemzetközi Atomenergia Ügynökség által finanszírozott – *Using Environmental Isotopes for Evaluation of Streamwater/Groundwater Interactions in Selected Aquifers in the Danube Basin* elnevezésű – projekt keretében a szerzők a Budapest vízellátását biztosító, stratégiaileg igen nagy fontosságú, 320 ezer m³/nap hozamú szentendrei, továbbá a szigetközi parti szűrésű vízbázisokat és a kutak vizének eredetét trícium koncentrációjuk és oxigén izotóparányaik felhasználásával vizsgálták. Megállapítható – mutatott rá az előadó –, hogy a szentendrei víztartalék hosszú szivárgású vízbázis jellegű. A Szigetköz esetében – az 1953 és 1963 között lejajlott magas légköri robbantások következtében a Dunába történő vizek magas trícium-koncentrációja jelentett kiindulópontot – sikerült megállapítani, hogy a folyóból való szivárgás minimális ideje 17 év, az átlagos 45 év, maximális ideje pedig 75 év. Természetesen a Dunától való távolság határozza meg a szivárgási időt.

Kereszturi Ákos extraterresztrikus-planetológiai tematikával következett: tanulmánya *Földtudományi módszerekkel a Földön kívüli víz nyomában* címet kapta. Mivel a Mars felszíne